

4

Když jsme žili v Alma-Atě, v Kazachstánu umírali nejprve rozkulačení, pak Kazaši, a nejen tam, taky na Ukrajině byl hladomor. O tom jsem samozřejmě nic nevěděla, protože my jsme měli všechno. Dozvěděla jsem se to až od Leny. Napsala jsem jí dopis: Co ti mám poslat? Můžu zaslat hedvábí, punčochy, šaty... Odpověděla mi rusky, tak a tak, a uprostřed dopisu byla věta v řečtině (otec nás naučil číst i psát): „Oblečení neposílej, raději pošli jídlo.“ Ale jak víte, sytý hladovému nevěří, nevěnovala jsem tomu pozornost a mámě jsem jen tak ledabyle řekla: „Nachystej jim, co je třeba...“ Máma byla obyčejná ženská, ale životu rozuměla dobře, a do toho ještě někdo přijel z Ukrajiny. „Co vás nemá,“ povídá, „tam je opravdový hlad!“ Zrovna tam nějací spolupracovníci jeli vlakem. Okamžitě jsme poslali všechno, co nám přišlo pod ruku – pytel mouky, jáhly, brambory...

Lena potom vyprávěla: „Všechno jsem dávala Borjovi (synovi), všechno, co jsem dostala na lístky, a sama jsem chcípala... Na ulici a ve vchodech se válely mrtvolky, pořád jsem si říkala, že takhle taky brzy skončím... Ale najednou před domem zastavilo auto a voják z něj začal shazovat pytle. Zazvonil u mě, plaše se usmíval:

„To bude asi pro vás... od sestry.“

Nemohla jsem uvěřit vlastním očím. Otevřela jsem pytel, a v něm jáhly. Samozřejmě jsem mu taky trochu odsypala... A běžela jsem vařit kaši. Nасыpala jsem jáhly do kastrůlku, zalila je vodou, dala vařit, ale nemohla jsem se dočkat, až to bude hotové, tak jsem to hltala ještě syrové...“

Na podzim jsem odjela ze sanatoria do Alma-Aty o týden dřív než Mironov, abych se stavila u našich v Rostově. V sanatoriu v Soči mi za těch osm dní s sebou nabalili balíčky jídla – pečené kuře, uzenou rybu, pirohy, sladké pirožky, zákusky, ovoce a spoustu dalších věcí, dostala jsem dokonce zelenou větvíčku s mandarinkami a velkou kyticí chryzantém.

A tak jsem přijela do Rostova a vrazila jsem k našim s velkou kyticí chryzantém a všemi těmi balíčky. Naši strnuli. Vzpomínám si, že mě nejvíc překvapil Borja, byl to tehdy ještě úplně maličký chlapec. Bez radosti, bez úsměvu, vážně a beze slova jenom jedl a jedl jedno po druhém všechno, co jsem přivezla.

Lena plakala: „Zachránila jsi nás, Ago!“

Žili tehdy jen z našich zásilek.

Když jsme přijeli do Dněpropetrovska, ještě zuřil hladomor.⁵³ Na podzim jsme s Mironovem jezdili jako dřív do Soči, Gagry nebo Chosty do sanatorií a v létě nás Mironov vozil do Berďansku, kde měli služební chatu.

Tříkrát denně nám nosili jídlo z vyhrazeného sanatoria. Nosil nám to milicionář. K obědu jsme na zákusek mívali celý zmrzlinovač se zmrzlinou.

Žena, která nám tam posluhovala, se jednou zeptala:

„Mohla bych si brát zbytky jídla? Mám tři děti...“

„Samozřejmě!“ zvolala máma. Další den se nás ta žena zase zeptala:

„Mohla bych přivést děti, že by si hrály s těmi vašimi?“

Přivedla tři děti – chlapce a dvě dívky. Byly tak vyhublé, až jsme se zděsili. Chlapci Vasjovi vystupovala žebra jako kostlivci. Vedle našeho obtloustlého Borji vypadal jako smrt. Někdo je spolu vyfotografoval. Povídám:

„Pamatujete si, jak kdysi bývala taková reklama: kupujte rýžovou mouku, byl na ní hubený člověk, předtím, než začal jíst rýžovou mouku, a potom tloušťk. Tahle fotka je jako ta reklama. Vasja před moukou, Borja po ní.“

Pak ta žena, ta naše hospodyně, přivedla ještě svou čtrnáctiletou neteř, protože viděla, že je nám jich líto (přivezli ji z Charkova, byla tak slabá, že by ji mohl odfouknout vítr).

53 Během hladomoru na Ukrajině v letech 1931–1932 zemřely nejméně 4 miliony lidí. Hladomor byl řízen státem a doprovázely ho rozsáhlé represe.

A nás najednou bylo devět (včetně Borji a Ljovy). V sanatoriu nám začali vydávat obědy pro všechny, netroufli si odmítnout. Byl to takový malý ostrůvek v moři hladu...

Vzpomínáte, jak jsem vám říkala, že ženy jsou daleko odolnější než muži? Nepozorovala jsem to jenom v lágru.

Tehdy na Ukrajině jsem začala studovat na lékařské fakultě. Byla jsem starší než ostatní studenti, už mi bylo přes třicet. Ale studenti se ke mně chovali pěkně, půjčovali mi poznámky (často jsem vynechávala přednášky), starali se o mě... Dotáhli mě i do pitevny... Pořád jsem se vymlouvala, odkládala to, ale v prvním ročníku je to přece jen povinné. Na pitevně byl ukrajinský nápis „TRUPNA“. Byly to dvě sklepní místnosti. Všechny regály byly plné mrtvol mužů, přesněji řečeno koster potažených kůží, ty mrtvolky se snad ani nerozkládaly, jak byly vychrtlé; na podlaze jeden přes druhého leželi chlapci, každý měl na sobě inkoustovou tužkou napsané číslo. Patolog povídá zřízenci:

„Dejte nám ženské tělo.“ Ten jen rozhodil rukama a prohodil ukrajinsky:

„Tady není ani jedna ženská, jen samí chlapi!“

Podobné to bylo v lágru v Dolince. V zimě tam ve velkých chladných nemocničních chodbách ležely až do jara nahé zmrzlé mrtvolky a pořád jich přibývalo, blokovaly dveře a člověk na ně musel pořádně zatlačit, aby se dostal dovnitř... Ale nevšímal si toho, byla to naše každodenní rutina. Na dně-propetrovskou pitevnu jsem si ani nevzpomněla.

Když mi bylo nejhůř, myslela jsem na něco jiného. V myšlenkách jsem se vracela do svého bývalého světa, snažila jsem se představit si, že jsme zase se Serjožou, že jsme na jihu v tom ráji, který pro nás vytvářela speciální sanatoria ústředního výboru. Vzpomínáte, jak píše Někrasov: „Ach, to je jih! Ach, to je jih! - (zpívá jí dobrý sen) - má ruka zas je, drahý, v tvých, jsi opět svoboden!“⁵⁴

Jen na jednu věc jsem nevzpomínala - na to, jak nás krmili, na naše snídaň, obědy a večeře. To pro mě bylo zapovězené téma, jinak by ten hlad byl k nevydržení.

Ale teď už ten zákaz můžu porušit a zahrnout do svého vyprávění i naše hostiny.

54 Citát z poémy Nikolaje Alexejeviče Někrasova *Ruské ženy* (1871) o osudech žen děkabristů, které následovaly své muže na Sibiř. Citováno v překladu Zdeňky Niliusové. Pozn. red.

Tak tedy to v lágrech zapovězené téma. Do sanatoria jsme jezdili na podzim, když se stromy prohýbaly pod tíhou ovoce. V říjnu, začátkem listopadu. Babí léto. Už nejsou horka, ale moře je ještě teplé, dozrávají hrozny všech druhů, kaki, mandarinky. Zahrnovali nás nejen místním, ale i dovozovým, exotickým ovocem. Na stolech ho stály plné mísy.

Jednou jsme si s Mirošou koupili ořechy a jen co jsme se vrátili, hned se ořechy – lískové i vlašské – objevily na všech stolech. Miroša řekl v žertu vedoucímu sanatoria:

„Co nám to děláte? Vždyť jste nás připravil o poslední možnost, jak utratit peníze!“

Ten se rozesmál:

„Nezlobte se, to byla moje nedbalost, že jste vůbec musel utrácet peníze.“

Jaké tam měli kuchaře a jaká jídla nám připravovali! To kdybychom se nedrželi zkrátka... Serjoža měl přece taky sklon k tloustnutí, jenže když viděl mě, snažil se nepovolit a udržovat se ve formě. Lékař mu stanovil postní dny, kdy dostával jen suchary a mléko. Každý takový den Miroša shodil půl kila... A žádná siesta, pochopitelně. Naopak, hned po obědě jsme hrávali biliár. Několik hodin nad kulečnickovým stolem člověka pěkně zpevní. To já jsem Mirošu pobízela k takovým tréninkům, on mě poslouchal, věděl, že mám pravdu, že by se na nás pohádkové hostiny v sanatoriu pěkně popepsaly.

Před odjezdem do sanatoria jsem obvykle nejprve zajela do Kyjeva pro látky, které jsem kupovala v Torgsinu,⁵⁵ šaty jsem si nechávala šít v Kyjevě nebo u své kouzelnice v Dněpropetrovsku.

Mironov mi říkával, abych se oblékala skromněji, ostýchal se před mými nápadnými toaletami, ale já jsem si kromě skromných šatů stejně nechávala šít i přepychové a čas mi dal nakonec za pravdu.

Když jsme toho podzimu přijeli do Chosty do sanatoria ukrajinského ústředního výboru, všechny mladé dámy se tam předváděly jedna před druhou, kdo je lépe oblečen. Řekla jsem Mirošovi: „Vidíš? Ještě že jsem tě neposlechla!“ Předváděly se jedna před druhou a pokradmu hodnotily ostatní toalety.

55 Sít valutových obchodů, která v SSSR existovala v letech 1931–1936. Cizinci a sovětské občany v nich mohli nakupovat potraviny a další předměty denní potřeby za valuty nebo zlato.

Všechny nás „strčila do kapsy“ manželka Danily Petrovského.⁵⁶ Měla na sobě nádherný benátský šál, to si ani neumíte představit! Byl černý, s třásněmi, a hrál tmavě i světle modrou barvou, zelenou, bílou, tu zazářila jedna barva, hned zase jiná... Nesundala ho z ramen a naše dámy mohly puknout závistí.

Seděli jsme opodál, zpovzdálí ji pozorujeme a užíváme se. Vtom k nám přiskočil jeden pracovník ústředního výboru – jmenovat ho nebudu –, naklonil se k nám, hrozně se chtěl zavděčit, oči se mu lživě leskly, a šeptá:

„Víte, proč má na sobě ten šál?“

„Proč?“ A on potichu:

„Protože jí psi ukousli levé ňadro!“ Všechny dámy: „Cha, cha, cha!“, nadšeně jeho „důvtipem“. Takhle jsme tam trávili čas. Sedmého listopadu byl svátek. Náš vedoucí řekl:

„Za chvíli pro vás budou přistaveny automobily, jeďte na piknik do hor a my všechno připravíme na večer k vašemu návratu.“

Usedli jsme do otevřených automobilů a tam už byly koše s všemožným jídlem a víny. Jeli jsme na trh do Adleru, pak jsme se koupali a pak jsme vyjeli do hor, procházeli jsme se, byl to krásně strávený den. Vrátili jsme se ozdobení girlandami z cypřišových větvíček.

Slavnostní stoly už byly prostřené, kolem každého talíře byly květiny a příbory ležely na malých kyticích.

Trochu jsme si odpočinuli, převlékli jsme se. Vzala jsem si bílé šaty, vpředu měly velkou bílou mašli s modrými slzičkami, a bílé lodičky (sandály se tehdy nenosily).

Ten večer tam byl Postyšev,⁵⁷ Čubar,⁵⁸ Balickij, Petrovskij, Uborevič a ze Zenzinovy, kde se rekreoval Stalin, přijel Mikojan.⁵⁹

Balickij byl ten večer *tamadou*,⁶⁰ už jsem o něm mluvila, byl urostlý, živý, veselý, takový vtipálek. Všiml si, jak jsme se rozsadili, a naoko se rozzlobil:

56 Daniil Ivanovič Petrovskij (1893–1938) působil v řadě vládních a stranických funkcí na Ukrajině. V době, o které je řeč, byl náměstkem předsedy Svazu lidových komisařů Ukrajinské SSR. V roce 1938 byl zastřelen.

57 Pavel Petrovič Postyšev (1887–1939) byl v letech 1930–1933 tajemníkem ústředního výboru VKS(b), od roku 1937 tajemníkem Kujbyševského oblastního výboru VKS(b). Zastřelen v roce 1939.

58 Vlas Jakovlevič Čubar (1891–1939) byl v letech 1923–1934 předsedou Rady lidových komisařů Ukrajinské SSR. Zastřelen v roce 1939.

59 Anastas Ivanovič Mikojan (1895–1978) byl v době vyprávění lidovým komisařem potravinářského průmyslu SSSR.

60 Tamada je muž, který vede tradiční hostinu. Jeho úkolem je (zejména prostřednictvím připítek) udávat tempo a ducha hostiny a vtáhnout do děje všechny přítomné hosty. Pozn. red.

„Tak co je to tady? Proč jsou všechny dámy u sebe a muži jinde? Vztyk! Všichni vstaňte!“

A už popadl za ruku dámu, za druhou pána, posadil je vedle sebe a hned šel pro další pár... Přiskočil ke mně a já si postavila hlavu:

„Já nechci sedět jen tak s někým! Nejdřív mi ukažte, ke komu mě posadíte!“

Zamyslel se, na chvíli se zarazil, povytáhl obočí a tiše mi řekl:

„Vy se posadíte vedle mě!“

A vrhnul se rozsazovat ostatní. Všechny rozsadil. Posadil i mě, ale sám si ještě nesedl. Proti mně seděla jeho žena a přezíravě se na mě dívala přimhouřenýma očima... Najednou se ozval všeobecný smích. Mironov si přinesl židli a vtisknul se mezi mě a Balického. Ten si toho všiml:

„To se mi nelíbí!“

Pošeptal něco dvěma sloužícím, ti popadli židli i s Mironovem, zvedli ji a odnesli k dámě, která mu byla určená. Všichni málem brečeli smíchy.

Nakonec Balickij usedl a začal se mi věnovat, ale ne nadlouho – tamada musí pronášet přípitky, vést hostinu... Snažila jsem se nedívat naproti, abych se nenabodávala na ostny zlých očí jeho ženy.

Po večeri se tančilo. S kým vším já tancovala! Začala jsem s Balickým, to ještě tančili všichni, ale když jsme s Petrovským začali tancovat tango, udělal se kolem nás kruh, všichni ustoupili, aby se na nás mohli dívat. A my jsme přehrávali – tu si mě hodil přes ruku a já se zaklonila, jako bych padala dozadu, pak mě od sebe zase odstrčil, já vyskočila a zase jsme vyrazili bok po boku s nataženými rukama... Copak dnes ještě někdo umí tancovat opravdové tango? Danila to uměl, rozuměli jsme si beze slov. V křesle seděl Postyšev, umíral smíchy a jeho žena se řehtala. Když jsme skončili, všichni nám mohutně aplaudovali...

Bylo mi horko, vyběhla jsem do haly, tam stál klavír, usedla jsem k němu a pořád ještě v rytmu tanga jsem bouřlivě zahrála nějaký nápěv.

Vtom jsem zahlédla Uboreviče. Měl cvikr, byl hubený, vypjatý, nespouštěl ze mě oči a ty mu jiskřily. Na chvíli jsem přestala hrát a on nadšeně pronesl:

„Vy jste tak krásně tančila!“

A já znovu udeřila do kláves! A znovu!

Tu vešli do haly Balickij a Petrovskij. Balickij v žertu pronesl:

„To je zase ona! Ta je snad všude!“ Jako by na mě natrefil náhodou, nečekaně. Přitom však za mnou přišel schválně.

Zčistajasna se objevil Mironov a pošeptal mi, jakmile tóny utichly:

„Nech toho! Přestala ses ovládat...!“ Vůbec se mu nelíbilo, jaký jsem měla úspěch.

Vstala jsem od klavíru a rychle jsem seběhla po schodišti k vstupním dveřím. Ostatním jsem se omluvila:

„Je mi hrozné horko!“

Dole mě dohnal nějaký neznámý člověk a taky mi povídá:

„Vy jste tak krásně tancovala!“

Přistoupil ke mně a potichu mi říká:

„Vidím, že je vám horko. Mám tu auto, nechcete se trochu provětrat? Nikdo se to nedozví, za deset minut jste zpátky. Nebojte se, jen se trochu projedeme...“

I když jsem něco vypila, měla jsem silný pud sebezáchovy. Pochopitelně jsem odmítla.

A víte, co si teď myslím? Sedm kilometrů odtamtud byla Zenzinovka, kde se rekreoval Stalin. Allilujevová⁶¹ se už zastřelila, byl sám. A tenhle neznámý muž v civilu, s nevzdělaným, tupým výrazem... Mironov mě je naučil poznávat. Bývají na všech recepcích, kde se vmísí mezi hosty, obyčejní, nenápadní... Kdo to byl? Dodavatel? Nebo jen snaživý ochránce, který si chtěl šplhnout tím, že přivede dámu, která měla ten večer takový úspěch u mužů? Dovést a nabídnout mě... Ráno by se pak našla někde v horách moje mrtvola. Můžu jenom hádat...⁶²

O několik dnů později nás Balickij pozval na návštěvu. Bydlel nedaleko od sanatoria ve vile, která dřív sloužila jako něčí bohaté letní sídlo. Zván byl jen úzký kruh nejbližších spolupracovníků.

A bylo tam hodně veselo, jako všude, kde byl Balickij. Pilo se šampaňské, tančilo se. Zase jsem tancovala s Balickým. Z rozmaru jsem otevřela čínský slunečník a schovala nás za něj.

Mironov se pak rozčiloval:

„Zase jsi vypila moc šampaňského? Co sis to umanula s tím parapletem? To bylo naprosto netaktní.“

To on dělal vždycky, když žárlil.

Baličtí odjížděli dřív než my. Přistavili jim vagon. Vyprovázelo je několik manželských párů včetně nás s Mirošou.

Rituál byl následující: dáma podala ruku Balickému, předala jeho ženě květiny a pak se objaly.

61 Naděžda Sergejevna Allilujevová (1901–1932) byla druhou manželkou Josifa Stalina. V roce 1932 se zastřelila. Dodnes se spekuluje, že ji Stalin nechal zabít.

62 To jsou spíše fámy z pozdější doby (pozn. autorky).

Když přišla řada na mě, podala jsem Balickému ruku, předala jeho ženě květiny, ale jakmile jsem ji chtěla obejmout, najednou mě od sebe prudce, demonstrativně odstrčila.

Skousla jsem ret – styděla jsem se přede všemi. Myslela jsem si, že si toho Mironov nevšiml, ale jakmile odjeli, zlomyslně mi pošeptal: „Hořká pilulka, co?“

Balickij to za mě asi taky pěkně schytl. Proto si ani netroufl mě na naši svatbě políbit – pamatujete, jak jsem vám to vyprávěla?

6

V lágru, když jsem chtěla přijít na jiné myšlenky, na chvíli tomu všemu uniknout, snažila jsem se vzpomínat... A vzpomínat... Ale byla doba, kdy jsem vzpomínat vůbec nemohla, protože mě paměť hlady zrazovala. To až na farmě, když jsem na letní brigádě trochu přibrala, se mi paměť vrátila. Tehdy jsem v těžkých chvílích nejčastěji vzpomínala právě na tuhle dobu – na můj rodný jih, na Černé moře, cypřiše, palmy, na naše toalety a na bezstarostnou zábavu... Ale o svých vzpomínkách jsem pochopitelně nikdy nikomu nevyprávěla. K čemu? Aby se mi vysmívali jako té prostitutce z Gorského hry *Na dně*, vzpomínáte si? V lágru jsme byli všichni tak zanedbaní, ubozí, hladoví, ponížení, že by zkrátka bylo směšné vyprávět o svých úspěších.

Ve vězení jsem ze všech těch nervů kdoví proč celá zežloutla, říkali mi tam „Japonec“...

Vzpomínám si, že v jednom baráku v Kazachstánu mi ženské kvůli mému kožíšku sprostě nadávaly.

„Copak, novicka?“

„No jo, novicka, lalala, a v takovém zavšiveném kožichu, lalala, vši milujou kožešiny, lalala...“ Pokusila jsem se je opravit:

„To není pravda, vši mají rády kůži, ne kožešiny...“

„To je jedno, sakra, jen co jsi přišla, už se drbu. To jsou vši z tvýho kožichu, sakra!“

Takhle mě v tom baráku přivítaly, stěží se zase uklidnily. Přišla služba, ta ženská nebyla úplně při smyslech, ale to jen tak na okraj.

„Novicka?“ zeptala se. „Jak se jmenuješ?“

„Mironovová.“

„Mironovová? Kdysi jsem jednoho Mironova znala, býval vysokým velitelem v Alma-Atě. Takový krasavec to byl! Jeho žena, to byla úplná princezna! Ještě navíc krasavice. Nebyli jste náhodou příbuzní?“

Potichu jsem odpovíděla:

„Ne, nebyli...“ a přetáhla jsem si přes hlavu ten smradlavý kus hadru, kterému se tam říkalo „příkrývka“. Copak by mělo smysl jí vykládat, že jsem to byla já, tahle ženská v roztrhaném šátku, ze kterého kouká akorát nos?

7

Už jsem vám říkala, že jsem si pro šaty jezdila do Kyjeva. Nemohla jsem nákupy svěřit Mironovovi, vždycky koupil něco jiného, než měl. Ale snažila jsem se to zařídit tak, abychom jezdili společně.

Jeden z Balického náměstků nás začal zvat každý večer do své vily nedaleko domu s mořskými potvorami – víte, který dům v Kyjevě to je?⁶³

Chodívali jsme k tomu Balického náměstkovvi denně. Mironovovi se ty návštěvy velmi zalíbily, zůstával tam málem do rána – hrávali hazardní kartovní hry. Obvykle usedali ke kartám ve třech – Balického náměstek, Mironov a ještě někdo z velení –, a hráli o velké peníze. Balickij nehrál, dokonce o tom ani nevěděl. Sedávali v pracovně a my ženy v salonu, kde jsme z nudy drbaly všechny známé. Po nějaké době Mironov přiběhl:

„Ago, dej mi peníze!“

To znamenalo, že prohrával. Dala jsem mu je, co jsem měla dělat, ale zlobila jsem se, že už se nebudu moct při nákupech příliš rozšoupnout! Stávalo se, že za jeden večer prohrál všechny peníze. Když jsme pak odtamtud odcházeli, vyčetla jsem mu to:

„Ty teda rozhazuješ!“

Ale on se jen pochechtával:

„Neboj se, všechno se ti vrátí.“ A jako zázrakem se to opravdu vracelo. Neuběhl ani jeden den a Mironov přinesl peníze, hodně peněz.

Všechno jsem to pochopila, až když Serjožu poslali do Moskvy a já jela

63 Jedná se o secesní „Dům s chimérami“, pojmenovaný po chimérách na fasádě, postavený v letech 1901 až 1902 architektem Władysławem Horodeckým. Od roku 2005 dům slouží jako sídlo ukrajinského prezidenta.

s ním. V Metropoli nám dali pokoj se dvěma místnostmi. Večer k nám přišli hrát dva muži – ten Balického náměstek a ještě jeden Serjožův spolupracovník. Vešla jsem do pokoje, kde hráli, a postavila se za Serjožovu židli. Vidím, že má dobré karty, ale on jen bezradně pokrčil rameny a říká:

„No jo, je to vaše...“

Vtom si mě všiml a vyčítavě mi řekl:

„Co tady stojíš? Běž pryč!“

Poslechla jsem. Říkala jsem si, proč mě asi vyhnal? A vtom mi svitlo – vždyť jsem mu viděla do karet! Nechtěl, abych pochopila, že se vzdal! Že prohrával schválně!

Jestli se snažil někomu zavděčit? Nevím...

On i ten druhý náčelník v Kyjevě prohrávali s náměstkem. Když prohráli, pozval je brzy nato k sobě do pracovny a vydal jim peníze v obálce – takové obálky se za Stalina dávali všem vysoce postaveným: to prý máte za to a za to. Byly to nějaké peníze, které náměstek nemohl utratit sám, ale mohl to zůřadovat jako vyplacení odměny podřízeným. A tak ty peníze získával jako výhru a jim vynahrazoval ztrátu a ještě na tom vydělali.

Ale pak se něco stalo. Jednou dostal Mironov obálku s pěti tisíci rubly. Nějak to vyšlo tak, že jsme s těmi penězi šli přímo k náměstkovi do vily. Serjoža mi říká:

„Schovej to a ani za nic mi to nedávej, i kdybych prosil sebevíc! Řekni, že žádné peníze nemáš.“

Zabalila jsem peníze do papíru, a když jsme přišli k náměstkovi, na toaletě jsem si je schovala do prádla pod dlouhé šaty. Začali hrát. Vtom přišel Mironov z pracovny.

„Ženuško, dej mi peníze!“

„Jaké peníze?“ pronesla jsem roztrpčeně (jsem přece herečka a před ostatními ženami jsem to musela sehrát). „Žádné nemám...“

„Jak to, že ne? Vždyť jsem ti je dal!“

„Ajaj, já jsem je zapomněla doma, víš?“ a ukázala jsem mu prázdnou kabelku. Manželka jeho spolupracovníka okamžitě vyskočila:

„Já vám můžu půjčit!“

Mironov na to:

„To není třeba.“ A šel zpátky. Co se tam stalo, proč tentokrát Mironov nechtěl peníze vrátit, to mi neřekl.

Michail Davydovič Korol (Serjožův bratranec) se pořád rozčiloval, jak Serjoža žije, hrozil se karet, lehce vydělaných peněz a přepychového života.

„Jak to žiješ?“ říkával. „Co je to za lidi? Dostal ses do jejich vlivu... To nemůže dobře skončit.“

Ale Serjoža se jen smál a neposlouchal ho. Byl prostě dítětem štěstěny. Měl úplně všechno – krásu, rozum, schopnosti, úspěch. Všechno se mu dařilo a nepřetržitě stoupal vzhůru. Zrovna se tehdy zaváděly nové vojenské hodnosti a výložky. Tehdejší lidový komisař vnitřních věcí Jagoda⁶⁴ Mironovovi udělil čtyři kosočtverce (dnes by to odpovídalo armádnímu veliteli).

8

Serjoža měl dva životy. Jeden se mnou, ten jsem znala a o tom vám vyprávím, jenom o něm, protože o jeho druhém životě – o pracovních záležitostech – jsem nevěděla nic. Rázně a jednou provždy mě od něj odstříhl.

Jakmile se vrátil domů, okamžitě ze sebe setřásl všechny pracovní starosti, jako by sundával brnění, a už ho nezajímalo nic jiného než naše radostné záležitosti. Byl o osm let starší než já, ale věkový rozdíl jsem nepocitovala, byli jsme kamarádi, vyváděli jsme hlouposti a hráli svou milostnou hru, která se nám nikdy nezprotivila.

Někdy jsme chodívali pěšky na dlouhé výlety, moc nás takové výšlapy bavily. Nebo jsme šli do divadla, nebo jsem si někam vyjeli „vyhodit z kopytka“, třeba do Tbilisi, Leningradu nebo do Oděsy...

Vzpomínám, že když jsme ještě žili v Alma-Atě, přijela tam příbuzná Guselnikovových, našich společných přátel s Ivanem Alexandrovičem z Rostova. Jejího syna zatkli. Věděla, že Mironov má vysoké postavení v OGPU a spoléhala na to, že jí pomůže. Navštívila mě, když Serjoža nebyl doma. Dobře jsem věděla, že u nás nemůže zůstat, a tak jsem ji ubytovala u jednoho mladého muže, kterému jsem předtím pomohla. Byl to nešťastný, bezvýznamný úředník, který hodně klesl. Bylo mi ho líto. Dala jsem mu nepotřebné Mirošovo prádlo a oblečení, nějaké jídlo a domohla se, aby mu přidělili pokoj. Teď jsem ho poprosila, aby u sebe ubytoval našeho hosta. Ochotně souhlasil, a dokonce byl velmi spokojený, protože mu začala dobře vařit.

Pořád jsem se nemohla odhodlat, abych o ní řekla Mironovovi, ale nakonec

64 Genrich Grigorjevič Jagoda (1891–1938) byl v letech 1934–1936 lidovým komisařem vnitřních věcí SSSR. V roce 1938 byl zatčen a zastřelen, následovaly čistky jeho spolupracovníků.

jsem si vybrala chvíli, kdy byl zrovna hodně veselý. To byste musela vidět, jak z něj všechna dobrá nálada rázem vyprchala. Suše, chladně, stroze mi odpověděl, že veškeré záležitosti se řeší na příslušných místech, a pokud byl ten člověk zatčen v Saratově, tak se bude jeho případ projednávat tam, a on, Mironov, s tím nemá vůbec nic do činění a nikde za nikoho nebude orodovat. Dokonce ani tehdy, kdyby šlo o moje nebo jeho vlastní příbuzné.

„No ovšem,“ vykřikla jsem ukřivděně. „Pamatuju, jak jsi říkal, že bys mě vlastnoručně zastřelil, kdybys dostal rozkaz.“

Okamžitě ho to obměkčilo.

„Agnesko,“ řekl laskavě, „za co bych tě, prosím tě, měl zastřelit? Za to, že jsi taková moje šibalka? Že je nám spolu tak dobře a tak veselo? Vždyť jsem ti říkal, že kdybych tě musel zastřelit, zastřelil bych se taky... Tak co, zase dobré? Jen už nikdy za nikoho nepros. Víš co? Pojdme se na tom domluvit jednou provždy. Moje práce se tě zkrátka netýká.“

A tak se taky stalo.

Nikdy jsem o jeho záležitostech nic nevěděla, vlastně téměř nikdy. Téměř říkám proto, že ke mně občas nějakou skulinkou přece jen nějaké útržky prosácky.

Jednou, to bylo v Dněpropetrovsku, jsem se během dne vrátila domů. V před-síni visela Mironovova čepice. Překvapilo mě, že už je doma, a rychle jsem šla do pracovny. Seděl tam v kabátě, ani se nesvlékl, ve tváři nepřítomný výraz, v myšlenkách byl kdoví kde. Hned jsem pochopila, že se něco stalo.

„Co je s tebou?“ zeptala jsem se vylekaně. A on na to stručně:

„Zabili Kirova.“

„Jakého Kirova?“

„Víš přece, jak jsem ti ho ukazoval v Leningradě na nádraží.“

Vzpomněla jsem si. Já mám dobrou vizuální paměť. Opravdu jsem Kirova v Leningradě zběžně zahlédla.

Serjožovi jednou vyšlo několik volných dnů a rozhodli jsme se vyrazit do Leningradu: z Moskvy Rudou střelou⁶⁵ tam a zpět a jeden den si tam „vyhodit z kopýtko“. Na nádraží mi Serjoža někoho ukázal a pošeptal mi:

„To je Kirov, tajemník oblastního výboru.“

Byl střední postavy, vypadal sympaticky, přívětivě se s námi pozdravil a řekl:

„Copak? Rozhodli jste se poctít náš Leningrad svou návštěvou?“

65 Noční vlak na trase Moskva - Leningrad.